

Undervisningsministeriet
Afd. for grundskole og folkeoplysning
Kontoret for skolestart, styring og ansvar
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

10. februar 2006

BØRNERÅDETS HØRINGSSVAR VEDRØRENDE UDKAST TIL FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF FOLKESKOLELOVEN

Børnerådet har i sin rapport fra 2005 til FN's Børnekomité (Kilde: **Rapport til FN's Komité om Barnets Rettigheder. Supplerende rapport til Danmarks 3. periodiske rapport, Børnerådet januar 2005**) om danske børns forhold bl.a. bemærket følgende om folkeskolen:

"Det danske skolesystem er i en brydningstid, hvor tilsyneladende modstridende holdninger præger udviklingen. På den ene side betoner man skolens rummelighed og evne til at tilbyde alle elever, særligt de socialt og fagligt svage, en tryk skolegang præget af trivsel. Her er sociale kompetencer et nøgleord. På den anden side er man optaget af øget faglighed og disciplin i den hensigt at højne indlæringsniveauet, også blandt de svage elever, idet man henviser til, at årtiers ligheds- og enhedsskole ikke har været i stand til at bryde den negative sociale arv."

Børnerådet opfordrer i rapporten på denne baggrund regeringen til at arbejde på at opnå politisk enighed blandt partierne i Folketinget om langtidsholdbare modeller for udviklingen af den danske folkeskole, idet der henvises til Børnekonventionens artikler 28, 29 og 31 om hhv. uddannelse og leg, hvile og fritid.

I rapporten konstaterer Børnerådet også, at der ikke er sket forbedringer af elevernes indflydelse på deres skolegang siden Børnerådets supplerende rapport til FN's Børnekomité fra maj 2000. Det er fortsat et stort ønske for eleverne at opnå mere indflydelse på og at blive lyttet mere til i skolen. Rådet opfordrer på den baggrund til en øget offentlig debat om, hvorledes vi kan styrke børns retsstilling i almindelighed, og rådet bemærker, at dette må foregå med henblik på egentlige lovændringer. Det anbefaler derfor, at regeringen iværksætter forberedelser til lovændringer, der utvetydigt fastslår, at skoleelever på alle alderstrin har adgang til klage over en lærers behandling, over miljø og indeklima og over prøver og eksamen, samt at regeringen fastsætter fremgangsmåder og procedurer, der fremmer

tilgængeligheden og dermed anvendelsen af denne ret.

Nærværende forslag til ny folkeskolelov har ikke opnået den efterlyste brede enighed i Folketinget, og Børnerådet finder det bl.a. på den baggrund tvivlsomt, om der med ændringerne kan opnås en varig positiv udvikling af folkeskolen.

Om formålsparagraffen

Danske elevers mindre gode resultater i internationale sammenligninger er af partierne bag den nye formålsparagraf blevet forklaret med den placering, kundskabstitlegnelsen har i den eksisterende formålsparagraf. Partierne antager, at skolen har forstået og forvaltet formålsparagraffen således, at fagligheden har mindre vægt, og derfor ønsker man med den foreslåede formulering at indsnævre formålet til at vedrøre elevernes fremtidige uddannelsesvalg, og derfor at gøre tilegnelsen af kundskaber til selve skolens formål. Man forudsætter, at fagligheden kun kan styrkes, når skolens ansvar for andre sider af elevernes tilværelse reduceres. Børnerådet savner at få oplyst, hvorfor disse to sider af skolens liv skulle modarbejde hinanden. Det er indiskutabelt, at skolen skal forberede til videre uddannelse, men formålet med læring, uanset om den foregår i folkeskolen eller på højere uddannelsesinstitutioner, bør stadig rettes mod mål, der vedrører borgernes livskvalitet, sociale integration og trivsel, dvs. tilstande der rummer mere end snæver arbejdsmarkedsrelevans.

Endvidere hed det tidligere, at folkeskolens opgave er: "...at fremme elevernes tilegnelse af kundskaber." Fremover skal skolen blot "...give eleverne kundskaber og færdigheder." Denne formulering rummer en afgørende glidning fra en proces, som rummer samspil, dialog og interaktion mellem elever og lærere, til en langt mere ensidig aktivitet, der har fokus på lærernes rolle i undervisningen.

Demokrati og medbestemmelse

Børnerådet må videre konstatere, at forligsparterne med udkastet har forsømt en oplagt mulighed for den demokratisering af skolen, som rådet finder nødvendig.

Den manglende demokratisering afspejles bl.a. i den sørgeligt ringe repræsentation, eleverne gives i det nye Rådet for Evaluering og Kvalitetsudvikling, udkastets § 57 a, stk. 3. Skolens absolutte hovedaktør, eleverne, repræsenteres kun på 2 af 23 – 25 pladser i rådet. Denne form for deltagelse har karakter af demokratisk staffage, og der er stor fare for, at eleverne udelukkende bliver gidsler for rådets beslutninger.

I forhold til den nye formålsparagraf belyses det demokratiske

underskud på den måde, at formuleringen med en beskeden ændring af et enkelt ord tager endnu et skridt væk fra skolens forpligtelser og medansvar for at vedligeholde demokratiet. Skolen skal ikke længere forberede eleverne til medbestemmelse i samfundet, men alene til deltagelse (§ 1, stk. 3), som er et langt mere uklart og mindre forpligtende begreb om medborgerskabet, og derfor udgør endnu en nedprioritering af skolens ansvar over for elevernes dannelse.

Med udkastet er det fortsat ikke klart, hvem der i kraft af den nuværende lovs § 51 kan indbringe skolens afgørelser for de kommunale myndigheder, eller med andre ord om også børn og - eller kun unge, der er fyldt 15 år - har denne rettighed. Hverken folkeskoleloven, bekendtgørelsen om foranstaltninger til fremme af god orden i folkeskolen eller undervisningsmiljøloven indeholder dermed nogen regler om, hvordan eleven forholder sig, hvis f.eks. han eller hun uretmæssigt er blevet udsat for magtanvendelse, hvis han eller hun oplever læreren være hånende, ydmygende og nedværdigende (det psykiske undervisningsmiljø), hvis læreren udebliver fra undervisningen eller er uforberedt, hvis den generelle kvalitet i undervisningen bare er for ringe eller hvis f.eks. toiletforholdene på skolen er uhumske (det æstetiske undervisningsmiljø). Eller med andre ord hvortil eleven kan klage, og om eleven overhovedet kan klage på egen hånd. (Kilde: **Notat om børns klagemuligheder, Børnerådet 2003**)

Kvalitetsrapport

Børnerådet tilslutter sig forslaget om årlige kvalitetsrapporter, jf. § 40 a, men forudser, at udarbejdelsen heraf vil lægge beslag på ganske betydelige resurser i kommunerne. I afrapporteringen bør der efter rådets anskuelse imidlertid ikke lægges så ensidigt vægt på vurderingen af det faglige niveau.

Det er rådets indtryk, at mange skoler endnu ikke lever op til kravet om miljøvurdering i henhold til lov om undervisningsmiljø, og der bør indarbejdes en reference til opfyldelsen af dette krav i bemærkningerne til forslaget. Denne kan indføres i forbindelse med omtalen af den samtidige vurdering af den pædagogiske udvikling i kommunens skoler.

Om elevplaner og tests

Børnerådet deler forligspartiernes og regeringens ønske om at øge skoleelevernes udbytte af undervisningen og støtter absolut initiativer, der kan styrke den løbende interne evaluering i folkeskolen. Som udgangspunkt finder rådet derfor hensigten i forslaget om elevplaner i § 13, stk. 2 positiv, bl.a. fordi lærer og elev derved i højere grad sammen kan evaluere og planlægge. Det er imidlertid problematisk, at elevplaner kan medføre et uforholdsmæssigt stort tidsforbrug for den lærer, der nu skriftligt skal redegøre for eleverne på en lang række områder. Systemet bør udformes, så dette undgås i

praksis.

En forudsætning for rådets tilslutning til dette forslag er endvidere, at grundlaget for elevplanen ikke ensidigt bliver den testning, som foreslås i lovforslag nr. L 101 om styrket evaluering og anvendelse af nationale tests.

Faglige kundskaber og færdigheder er udmærkede mål for en evaluering, men faglig indsigt kan ikke reduceres til testresultater. De må ses i en større sammenhæng, der baserer sig på børns nysgerrighed og lyst til at tilegne sig og afprøve ny viden. Her bliver kundskaber personligt forankret og ikke blot resultater af overfladisk indlæring.

Børnerådet har tidligere peget på, at lovforslag nr. L 101 forveksler elevtests med evaluering. Et fyldestgørende billede af skolernes samlede kompetencemiljø forudsætter evaluering af langt flere elementer af skolens tilværelse, herunder lærernes uddannelse og udvikling. Hertil kommer, at forslaget udelukkende fokuserer på elevernes faglige udbytte af undervisningen og ingen interesse finder i udvikling og indlæring af sociale kompetencer, der med god grund kan antages at være fundamentale forudsætninger for indlæring af faglige kundskaber.

Børnerådet er fortsat ikke bekendt med undersøgelser, der entydigt påviser en sammenhæng mellem øget national testning og fremgang i elevernes udbytte af undervisningen. Efter rådets opfattelse vil der med forslaget være risiko for, at tests i den foreslåede form kommer til at udgøre en selvstændig del af skolens liv uden tilstrækkelig sammenhæng med de andre elementer i den daglige undervisning. Undervisningen vil dermed blive orienteret mod at dygtiggøre eleverne i at besvare standardiserede tests.

Der vil endvidere være forbundet et meget stort resurseforbrug med implementeringen af de nationale tests, såvel mht det fornødne maskinel som til forbruget af lærertimer til forberedelse, afvikling og opfølgning, bl.a. i form af elevplaner. Rådet frygter, at midlerne hertil vil blive fundet ved nedskæringer i skolernes øvrige budgetter og dermed føre til et fald i den egentlige undervisningstid til størst skade for de svageste elever.

Med venlig hilsen

Klaus Wilmann, formand for Børnerådet

Søren Gade Hansen, konst. sekretariatschef